

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Daniely Zemanové a soudců Zdeňka Kühna a Miloslava Výborného v právní věci žalobkyně: **M. K.**, proti žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**, se sídlem Na Poříčním právu 1/376, Praha 2, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 13. 8. 2015, sp. zn. SZ/2260/2015/9S-MSK, čj. MPSV-UM/21029/15/9S-MSK, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 27. 11. 2015, čj. 18 Ad 60/2015 – 19,

t a k t o :

- I.** Žalobkyni **se neustanovuje** zástupce pro řízení o kasační stížnosti.
- II.** **V ý r o k II.** usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 27. 11. 2015, čj. 18 Ad 60/2015 – 19, kterým byl zamítnut návrh žalobkyně na ustanovení zástupce, **se ruší** a věc se v tomto rozsahu **v r a c í** krajskému soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Předmět řízení

[1] Žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) včasnou kasační stížností napadá v záhlaví označené usnesení Krajského soudu v Ostravě, kterým jí bylo přiznáno osvobození od soudních poplatků, ale nebyl jí ustanoven zástupce z řad advokátů pro řízení o žalobě.

II. Řízení před krajským soudem

[2] Žalobou podanou dne 21. 10. 2015 se stěžovatelka domáhala zrušení rozhodnutí žalovaného ze dne 13. 8. 2015, sp. zn. SZ/2260/2015/9S-MSK, čj. MPSV-UM/21029/15/9S-MSK (dále jen „rozhodnutí žalovaného“). Součástí žaloby byla žádost stěžovatelky o přiznání osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů. K žádosti stěžovatelka doložila vyplněný formulář *Potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech* včetně dokladů prokazujících skutečnosti zde uvedené.

[3] Krajský soud výrokem I. napadeného usnesení vyhověl žádosti stěžovatelky o osvobození od soudních poplatků. Z odůvodnění napadeného usnesení vyplývá, že stěžovatelka nemá žádný příjem z pracovního poměru, z dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr ani z jiné výdělečné činnosti. Pobírá pouze invalidní důchod ve výši 5405 Kč měsíčně, doplatek na bydlení, který v srpnu a září 2015 činil 3688 Kč, a příspěvek na živobytí ve výši 384 Kč. Náklady stěžovatelky spojené s bydlením činily 6253 Kč. Stěžovatelka splácí dluhy v celkové výši přibližně 1,5 milionu Kč a splátky insolvenčního řízení ve výši 600 Kč měsíčně. Na základě těchto skutečností měl krajský soud za to, že stěžovatelka splňuje podmínky pro osvobození od soudních poplatků.

[4] Návrhu stěžovatelky na ustanovení zástupce krajský soud výrokem II. napadeného usnesení nevyhověl, neboť podle něj není ustanovení zástupce nezbytně třeba k ochraně jejích práv. U krajského soudu bylo evidováno již 34 návrhů stěžovatelky na zahájení řízení směřujících převážně proti rozhodnutím správních orgánů. Krajský soud dále dovodil, že se v posuzovaném případě nejedná o skutkově a právně složitou věc. Stěžovatelka je podle obsahu žaloby, kterou sama sepsala, schopná se v problematice i příslušných právních předpisech orientovat, její návrhy jsou projednatelné. Rovněž jiná podání stěžovatelky nelze považovat za nekvalifikovaná.

III. Kasační stížnost

[5] Usnesení krajského soudu napadla stěžovatelka kasační stížností, z jejíhož obsahu je zřejmé, že je přesvědčena o důvodnosti svého návrhu na ustanovení zástupce. Stěžovatelka namítala, že nemá právní vzdělání, což jí znesnadňuje orientaci v právních předpisech a zároveň není schopná adekvátně reagovat na požadavky soudu. V projednávaném případě jde o složitou věc, přičemž stěžovatelka z důvodů, pro které jí bylo přiznáno osvobození od soudních poplatků, není schopná hradit odměnu advokáta sama. Prostřednictvím kasační stížnosti požádala stěžovatelka o osvobození od soudních poplatků pro řízení o kasační stížnosti a o ustanovení zástupce z řad advokátů.

IV. Posouzení důvodnosti kasační stížnosti

[6] Kasační stížnost je dle ustanovení § 102 a násl. s. ř. s. přípustná (srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 5. 2014, čj. 3 As 125/2012 – 43, dostupné na www.nssoud.cz, stejně jako veškerá dále citovaná rozhodnutí Nejvyššího správního soudu).

[7] Rozšířený senát Nejvyššího správního soudu v usnesení ze dne 9. 6. 2015, čj. 1 As 196/2014 – 19, konstatoval, že stěžovatel má povinnost zaplatit poplatek za řízení o kasační stížnosti jen tehdy, pokud kasační stížnost směřuje proti rozhodnutí krajského soudu o návrhu ve věci samé (o žalobě) či jiném návrhu, jehož podání je spojeno s poplatkovou povinností. Nejvyšší správní soud se proto v projednávané věci nezabýval žádostí stěžovatelky o osvobození od soudních poplatků, neboť kasační stížnost nesměřuje proti rozhodnutí krajského soudu ve věci samé, ale proti procesnímu rozhodnutí.

[8] Žádost stěžovatelky o ustanovení zástupce z řad advokátů však Nejvyšší správní soud musí posoudit a v souvislosti s tím vyhodnotit potřebu zastoupení stěžovatelky v řízení o kasační stížnosti. Nejvyšší správní soud pro úplnost předesílá, že v projednávané věci není podle usnesení rozšířeného senátu ze dne 9. 6. 2015, čj. 1 As 196/2014 – 19, nutné trvat na povinném zastoupení, neboť se jedná o řízení o kasační stížnosti proti usnesení, jímž nebyl stěžovatelce ustanoven zástupce. Pokud však stěžovatelka o ustanovení zástupce sama požádala, musí být o její žádosti rozhodnuto – stejně jako bylo v řízení o žalobě před krajským soudem.

pokračování

[9] Z ustanovení § 35 odst. 8 s. ř. s. vyplývá, že pro rozhodnutí o ustanovení zástupce zákon vyžaduje kumulativní splnění dvou podmínek: nedostatek prostředků, který by odůvodňoval osvobození od soudních poplatků, a nezbytnou potřebu takového zastoupení k ochraně práv účastníka řízení. Podmínku nedostatku prostředků považoval Nejvyšší správní soud za splněnou. Stěžovatelce bylo přiznáno osvobození od soudních poplatků již krajským soudem stěžovatelka pobírá pouze sociální dávky v celkové výši necelých 9500 Kč, prokázala přitom měsíční výdaje na bydlení přesahující 6000 Kč, závazky ve výši přesahující 1,5 milionu Kč, které splácí, i skutečnost, že vůči ní byl prohlášen krajským soudem úpadek a bylo jí povoleno oddlužení.

[10] Druhou podmínku představuje nezbytná potřeba zastoupení stěžovatelky k ochraně jejích práv. Stěžovatelka kasační stížností napadla usnesení krajského soudu, kterým jí nebyl ustanoven zástupce z řad advokátů. Vzhledem k tomu, že se v případě této kasační stížnosti jedná o jednoduchou skutkovou otázku, Nejvyšší správní soud uzavřel, že v řízení o kasační stížnosti není nezbytná potřeba zastoupení stěžovatelky advokátem splněna. Nejvyšší správní soud proto výrokem I. tohoto rozhodnutí stěžovatelce zástupce z řad advokátů pro řízení o kasační stížnosti neustanovil.

[11] Vzhledem k tomu, že kasační důvody se kryjí s důvody stěžovatelky pro žádost o ustanovení zástupce, považuje zdejší soud za vhodné vyjádřit se v této fázi řízení i k rozhodovacím důvodům krajského soudu a posoudit tak jejich správnost. Na rozdíl od názoru krajského soudu má Nejvyšší správní soud za to, že se v případě žaloby stěžovatelky a tedy v řízení před krajským soudem nejedná právně ani skutkově o jednoduchou a přehlednou věc. Správní orgány v projednávané věci rozhodovaly o nároku stěžovatelky na dávku státní sociální podpory: příspěvku na bydlení. Při rozhodování o této dávce se ověřují zákonem stanovené podmínky pro udělení dávky, její výše se vypočítává podle poměrně složitého mechanismu, kde roli hrají různé faktory, např. průměrný příjem rodiny žadatele, koeficient přepočtu či zhodnocení výše nákladů na bydlení žadatele. Odůvodnění napadeného rozhodnutí žalovaného obsahuje citace a výklad jednotlivých právních ustanovení, několik výpočtů, do nichž jsou dosazovány hodnoty zjišťované opět dalšími výpočty, s odkazy na právní pojmy, včetně těch neurčitých. Již z formulace východiska pro posouzení nároku: "*Nárok na příspěvek na bydlení má vlastník nebo nájemce bytu, který je v bytě blážen k trvalému pobytu, jestliže jeho náklady na bydlení přesahují částku součinnu rozhodného příjmu v rodině a koeficientu 0,30, a součin rozhodného příjmu v rodině a koeficientu 0,30 není vyšší než částka normativních nákladů na bydlení*" je zřejmé, že se z hlediska laika bez právního vzdělání nejedná o srozumitelnou a jednoduchou věc. Správný výklad a aplikace např. pojmů "částka normativních nákladů na bydlení" či "rozhodný příjem v rodině" a dalších vyžaduje odborné informace a právní znalosti způsobu jejich použití. Nejvyšší správní soud se proto neztotožnil se závěrem krajského soudu, dle něhož se jedná o jednoduchou a přehlednou věc.

[12] K dalším úvahám krajského soudu Nejvyšší správní soud uvádí, že počet řízení téhož účastníka vedených u soudu sám o sobě není relevantní pro závěr o tom, zda je ustanovení zástupce nezbytně třeba k ochraně práv účastníka řízení. Krajský soud sice v době svého rozhodování evidoval 34 samostatných podání stěžovatelky. Tuto okolnost by vzhledem k judikatuře Nejvyššího správního soudu bylo možné zohlednit například v řízení, ve kterém by účastník řízení uplatňoval svá práva svévolně, resp. kdy by bylo možno bez pochybností konstatovat, že mu nejde o vyřešení věci, ale usiluje pouze o vedení jakýchkoli soudních řízení bez zřetelného důvodného zájmu na jejich výsledku. V posuzované věci však nelze bez pochybností přijmout závěr, že rozhodnutí o příspěvku na bydlení pro stěžovatelku není nijak podstatné a spor vede bez racionálního zájmu o jeho výsledek. I pokud by krajský soud správně posoudil svévoli účastníka při vedení početné skupiny jiných

sporů, je nutno v každé věci zvlášť posuzovat, zda je tento znak naplněn, nelze ho automaticky předjímat. Z napadeného usnesení krajského soudu nelze kupříkladu ani dovodit, že by samotný počet sporů vedených stěžovatelkou znamenal, že se kvalita jejích podání zvyšuje, resp. že v čase získala nezbytnou erudici pro to, aby byla schopna svá práva efektivně hájit.

[13] Ze žaloby podané stěžovatelkou nevyplývá, že danou problematiku dobře zná a je schopná se orientovat v příslušné právní úpravě. Žaloba neobsahuje žádnou právní argumentaci ve vztahu k napadenému rozhodnutí správního orgánu. Žalobkyně v ní pouze konstatuje, že nemá dostatek finančních prostředků a nesouhlasí s rozhodnutím správních orgánů. Zásadní část žaloby tvoří žádost o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce. Uvedenou žalobu není možné podle názoru Nejvyššího správního soudu považovat za natolik kvalifikovanou, aby z ní šlo dovodit, že stěžovatelka nepotřebuje právní zastoupení.

[14] Nejvyšší správní soud posuzoval výše uvedené otázky v souvislosti s návrhem žalobkyně na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti. Je zřejmé, že při meritorním rozhodnutí o kasační stížnosti Nejvyšší správní soud rozhodoval v odlišné věci než krajský soud, neboť pouze posuzoval, zda je ustanovení advokáta nezbytně třeba k ochraně práv stěžovatelky v případě kasační stížnosti proti usnesení krajského soudu, jímž jí zástupce z řad advokátů ustanoven nebyl. Naproti tomu krajský soud rozhodoval o žádosti stěžovatelky o ustanovení zástupce za situace, kdy stěžovatelka žalobou napadala správní rozhodnutí týkající se posouzení nároku a výše příspěvku na bydlení.

V. Závěr a náklady řízení

[15] Nejvyšší správní soud zamítl žádost stěžovatelky o ustanovení zástupce z řad advokátů s ohledem na to, že stěžovatelka nemusela být v řízení o kasační stížnosti zastoupena advokátem povinně a že jeho ustanovení nebylo objektivně třeba k ochraně jejích práv v řízení o kasační stížnosti.

[16] V řízení před krajským soudem však podle Nejvyššího správního soudu byla nesprávně vyhodnocena podmínka uvedená v § 35 odst. 8 s. ř. s., tj. nezbytnost zastoupení stěžovatelky k ochraně jejích práv. Zatížil tak napadené usnesení nezákonností spočívající v nesprávném posouzení právní otázky při rozhodování o návrhu na ustanovení zástupce z řad advokátů. Nejvyšší správní soud proto v souladu s ustanovením § 110 odst. 1 s. ř. s. větou první před středníkem zrušil výrok II. napadeného usnesení krajského soudu, kterým bylo rozhodnuto, že se návrh stěžovatelky na ustanovení zástupce z řad advokátů zamítá. Věc se v tomto rozsahu vrací krajskému soudu k dalšímu řízení.

[17] V dalším řízení je krajský soud vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu vyjádřeným v tomto rozsudku. Dle ustanovení § 110 odst. 3 s. ř. s. rozhodne v novém řízení krajský soud též o nákladech řízení o kasační stížnosti.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 3. března 2016

Daniela Zemanová
předsedkyně senátu